

DEBAT DEL CEMB SOBRE EL DOCUMENT DE BASES DE LA LLEI D'EDUCACIÓ DE CATALUNYA

Des de la Comissió de Participació del CEMB s'ha iniciat un procés de debat al voltant del document presentat pel Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya "Bases per a la llei d'educació de Catalunya". La comissió s'ha reunit tres vegades per tal de redactar el present document, que vol ser una primera aproximació a aquest debat. Considerem que més endavant, amb la proposta de llei, caldrà realitzar amb més temps i profunditat, l'informe corresponent.

Com a annexos a aquest text s'adjunten els documents que han arribat al CEMB des de les entitats membres i/o des de representants de diferents sectors de la comunitat educativa i des de alguns Consells Escolars Municipals de Districte, ja que els mateixos recullen les opinions de les organitzacions que els signen; i la voluntat d'aquest informe és recollir tots aquells elements que, fruit del debat, siguin de consens en aquest CEMB. Els documents són de: Consell Escolar Municipal de Gràcia, Consell Escolar Municipal de Sants-Montjuïc, CCOO, FAPAES, document d'estudiants i joves (AJEC, AEP, EA, AEPF, Avalot i Acció Jove), FAPAC, FACPA, AXIA i Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya.

El present document es presenta al Consell Escolar de Catalunya per tal que el puguin incloure en el seu informe sobre les Bases de la Llei d'Educació de Catalunya.

Consideracions sobre l'apartat I, "Punt de partida".

Com a primera consideració, es valora que el Pacte Nacional per l'Educació (en endavant PNE) ja assenyalava la necessitat d'elaborar una llei catalana d'educació.

Hi ha coincidència en manifestar la importància de les dades recollides de l'Informe Pisa i la distància que es troben els resultats del nostre sistema –capacitats bàsiques, fracàs escolar, abandonament escolar prematur, índex d'estudis postobligatoris, etc.- dels objectius i recomanacions de la Unió Europea però no es pot deixar d'assenyalar el fracàs social que això significa i no només fracàs escolar. El fracàs relatiu d'alguns aspectes dels resultats educatius no tenen l'origen només en l'escola sinó en la manca

d'iniciatives socials i de la pròpia administració per adaptar-se als canvis produïts en la societat en els darrers anys.

En aquest sentit, el document hauria de ser més crític amb l'actuació de l'administració responsable de l'educació, poc sensible i activa per adequar l'escola i els seus professionals per fer front als canvis econòmics, culturals, demogràfics i socials del nostre país en els darrers temps. Així com amb la manca d'esforç econòmic realitzat durant molt de temps, llevat dels darrers anys, en inversió educativa, situant Catalunya molt per sota de la mitjana europea pel que fa a despesa pública en educació.

La poca estabilitat en la legislació educativa i la manca d'acord polític i social al voltant de l'educació no ha ajudat a l'escola ni al professorat a superar els reptes plantejats. De fet, ha estat l'esforç de l'escola i dels i les seves professionals el que ha permès adaptar-se i donar resposta als canvis socials – noves famílies, interculturalitat, canvis en els valors, etc- amb un relatiu èxit. Per això és tan positiu que es pugui arribar a una Llei d'Educació de màxim consens que doni estabilitat al sistema educatiu.

Dins d'aquests canvis socials amb impacte en l'àmbit escolar, el document sembla donar un excessiu pes al fet de la incorporació de nens i nenes nouvinguts en la motivació dels canvis que es proposen. El fet migratori és, sense dubte, un repte per l'escola però és un fenomen més de la complexitat dels canvis socials de la globalització.

Es considera també imprescindible desenvolupar en la futura llei el dret a l'escolarització en uns índexs de qualitat en tota la xarxa educativa i evitar enfrontar aquest dret a la llibertat d'elecció.

Consideracions sobre l'apartat IV.1, "Els principis generals del sistema educatiu català".

Es valora que en els principis generals només cal incloure aquells en què es vulgui fer més èmfasi, i no és necessari incloure tots els que són d'obligat compliment.

En referència a la laïcitat del sistema educatiu, ens remetem al que diu el document "Pacte per a l'Educació a Catalunya. Propostes del CEM i dels CEMD" (en endavant

document de propostes). Així: "Cal garantir la laïcitat del sistema educatiu, l'educació intercultural i coeducativa, que promogui la igualtat entre els homes i les dones, el respecte a les diferents llengües i cultures, opinions i creences, el respecte a l'orientació sexual de cada persona, que treballi per la creació d'una consciència crítica, que impulsi els valors democràtics i se suprimeixi dels plans d'estudis tot enfocament i contingut doctrinari, sexista, homòfob o racista".

Es considera que cal fer una referència específica a la gratuïtat. Ens remetem al *document de propostes*: "La gratuïtat és una condició indispensable per garantir la igualtat d'oportunitats. Per a garantir la gratuïtat de l'ensenyament en tots els centres pertanyents al servei educatiu d'interès públic cal incrementar substancialment la inversió en educació". També volem fer referència al document d'aportacions al PAM que el CEMB va aprovar al plenari de novembre de 2007: "cal vetllar perquè la futura Llei Catalana d'Educació garanteixi la gratuïtat dels ensenyaments obligatoris en tots els centres sostinguts amb fons públics i l'escolarització equitativa de les diferents tipologies d'alumnat entre tots els centres".

Tot i que no s'expressa al document de les bases, confiem que l'articulat faci referència a l'escola inclusiva i els recursos necessaris per tal de fer-la realitat, de la mateixa manera passa amb el concepte de coeducació.

Es troba a faltar que es doni més importància al concepte de participació, on també s'hi han d'implicar les famílies i l'alumnat. En general a tot el document es troben a faltar referències a l'escola com a espai de participació.

Hi ha un gran acord en valorar positivament el punt que diu "l'estímul i el reconeixement de l'esforç de totes i cada una de les persones que intervenen en el sistema educatiu i en la comunitat educativa, per fer del mèrit – i no de l'origen familiar i social – el principal factor de progrés personal".

Consideracions sobre l'apartat IV.2, "La definició, l'abast i la gestió del servei públic d'educació".

A l'hora de parlar del sistema educatiu, es considera que no s'ha de parlar de sistema mixt d'educació, sinó que cal recollir la definició que es va donar al PNE: *"Per servei públic educatiu entenem el servei d'educació escolar considerat com un servei essencial de la comunitat, destinat a fer que l'educació escolar sigui accessible a tothom, sense distinció de cap classe, en condicions d'igualtat d'oportunitats, amb la garantia de regularitat i continuïtat, i amb l'adaptació progressiva als canvis socials. El servei públic educatiu pot ser prestat pels poders públics i per la iniciativa social, com a garantia dels drets fonamentals dels ciutadans i de la llibertat d'ensenyament"*.

Es considera que s'ha de definir amb més exactitud a què es fa referència quan es parla d'entitats diverses que es podrien fer càrrec de la gestió dels centres creats per la Generalitat. Caldria aclarir quin paper podrien jugar els ajuntaments en el supòsit que plantegen aquestes bases, en base als principis de descentralització de l'Administració educativa i de subsidiarietat. En el ben entès que majoritàriament es manifesta desacord amb el concepte de gestió indirecta dels centres de titularitat pública per part d'entitats que no siguin institucions públiques.

La descentralització de la gestió educativa i el desenvolupament de l'escola de proximitat passa per la major corresponsabilitat i implicació de l'administració local en tot l'àmbit educatiu. La llei hauria de recollir les especificitats de la ciutat de Barcelona, en aquest aspecte i esmentar a on sigui adient la referència al Consorci d'Educació de Barcelona.

Consideracions sobre l'apartat IV.3, "La planificació de l'oferta educativa".

En aquest punt es podria desenvolupar l'article 87.1 de la LOE pel que fa a l'equilibri en l'admissió d'alumnes. *"Amb la finalitat d'assegurar la qualitat educativa per a tothom, la cohesió social i la igualtat d'oportunitats, les administracions han de garantir una adequada i equilibrada escolarització de l'alumnat amb necessitat específica de suport educatiu. Per a això, han d'establir la proporció d'alumnes d'aquestes característiques que han de ser escolaritzats en cadascun dels centres públics i privats concertats i*

garantir els recursos personals i econòmics necessaris als centres per oferir aquest suport”.

La llei ha de recollir com marca el document la intervenció de l'administració local en totes les fases de la planificació educativa i incloure en aquesta planificació una oferta suficient i equilibrada de centres públics, especialment en els territoris com Barcelona en que aquesta és molt inferior a la demanda de places públiques. En aquests casos l'administració ha de garantir l'increment necessari d'oferta pública, en cap cas pot actuar estimulando l'oferta privada, tal com diu el document de bases. En els territoris en que hi hagi una manca de places escolars, l'administració educativa com a responsable de garantir l'oferta educativa ha de planificar i garantir l'oferta pública necessària, i autoritzar si és el cas l'oferta privada que es pugui plantejar, però en cap cas estimulando-la.

En el conjunt del document es troba a faltar una referència al mapa escolar dels ensenyaments específics, en concret i de manera rellevant, es troba a faltar el mapa escolar per a les escoles d'educació especial.

Consideracions sobre l'apartat IV.4, “La gestió dels centres educatius des del principi d'autonomia”.

Es considera que no és necessari comparar el nivell d'autoorganització entre els centres públics i els concertats, ja que no aporta res al document i per altra banda no es pot generalitzar. En el cas dels centres públics, es valora que si bé el nivell d'organització ha estat diferent que en els concertats, això ha vingut donat per les directrius marcades per la pròpia administració.

Coincidim amb el document en el fet que la Llei estableixi que tot centre educatiu disposarà d'una direcció competent, formada, estable i reconeguda i amb capacitat de prendre decisions sota la seva responsabilitat, per suposat sense perjudici de les funcions del Consell Escolar i el claustre de professors, tal com preveu l'article 132 de la LOE; i que en cap cas això suposi la creació d'un cos de directors. També creiem que les direccions dels centres han de disposar d'un marge d'acció rellevant per consolidar un equip professional suficient que asseguri la gestió del centre, tant a nivell pedagògic com de recursos. En aquest sentit les bases coincideixen amb el que apuntava el Pacte Nacional en relació a l'autonomia de centre.

Per a l'autonomia de centres ens remetem al PNE i a les aportacions que hi va fer el propi CEMB. PNE: *"El Govern de la Generalitat de Catalunya i els agents socials consideren que l'autonomia de centre és, alhora, un instrument i una estratègia per a la millora i la qualitat dels centres educatius i per avançaren la compensació de desigualtats i en l'equitat educativa. Així mateix, consideren que l'autonomia de centre ha de poder ser desenvolupada per la totalitat de centres públics a través de plans específics de centre i/o a través de la col·laboració entre diversos centres d'un àmbit territorial determinat. Els centres privats concertats, per raó de la seva naturalesa jurídica, tenen garantida la seva autonomia"*. Document de propostes: *"La veritable autonomia de gestió resideix en què es puguin gestionar els recursos econòmics, humans i infraestructurals del centre, a més d'altres aspectes organitzatius i curriculars, tot disposant de les eines qualitatives adequades"*. I: *" Per tal de minimitzar els riscos de desigualtat que pot comportar l'autonomia, s'ha de dur a terme un bon seguiment i una avaluació adequada en tots els centres. En els entorns amb dificultat, cal establir algunes mesures de compensació"*. En cap cas l'autonomia de centres pot suposar un desenteniment per part de l'administració de les seves competències en matèria educativa.

En aquest apartat cal reforçar la participació de l'alumnat i de les famílies, remarcant el paper dels consells escolars i els compromís de la comunitat educativa. Tal com va quedar recollit en el document de propostes: *"La responsabilitat en l'atenció de l'alumnat ha de ser compartida entre el professorat i les famílies"*; *"Més enllà de la importància d'establir un acord entre les famílies i els centres, caldria pensar també en espais comunitaris que propiciessin un altre tipus de vincle entre les famílies i l'escola, i entre les famílies i l'educació dels fills i filles"*.

Pel que fa als perfils adequats per a determinades tasques, es considera important que es puguin tenir en compte els objectius dels projectes educatius de centre, garantint en tots els casos els requisits d'objectivitat, control i transparència inherents a un lloc de treball públic.

Es valora positivament l'apartat que fa referència a l'autonomia de gestió (4rt paràgraf de la pàgina 18) i la previsió de que *"la Llei establir que tot centre educatiu disposarà d'una direcció competent, professional, formada, estable, reconeguda i amb capacitat*

de prendre decisions sota la seva responsabilitat. Les direccions dels centres disposaran d'un marge d'acció rellevant per consolidar un equip professional suficient que asseguri la gestió del centre, tant a nivell pedagògic com administratiu i de recursos "; però cal afegir-hi que això no suposarà un retorn al cos de directors i que es farà amb respecte als claustres i els consells escolars de centre (tal com assenyala la LOE).

Consideracions sobre l'apartat IV.5, "La professió docent".

Es valora de manera molt positiva la proposta que les bases fan sobre la formació inicial del professorat (3er paràgraf de la pàgina 19).

Cal aclarir millor el paràgraf que diu *"La Llei ordenarà la funció pública docent de Catalunya en cossos propis (o altres agrupacions equivalents de funcionaris), de manera que faciliti l'adaptació als requeriments educatius i a les necessitats de gestió autònoma dels centres, sense perjudici de garantir la mobilitat interterritorial als funcionaris que hi tinguin dret"*, ja que genera molts dubtes sobre si es refereix als docents i/o altres professionals que intervenen en l'activitat educativa.

Consideracions sobre l'apartat IV.6, "L'avaluació del sistema educatiu".

Malgrat a considerar positiu el text d'aquest apartat es veu com poc desenvolupat. Preocupa l'establiment dels mecanismes i recursos per l'adaptació del currículum a partir de l'avaluació tenint en compte els diferents entorns i indicadors dels centres. Sobre l'evolució de les funcions de la inspecció, ens remetem al document de propostes: *"la inspecció haurà de desenvolupar tasques més centrades en la funció d'avaluació, entesa com una valoració per a la millora, donant suport als centres i ajudant-los a resoldre situacions de dèficit que es detectin en l'avaluació"*.

Consideracions sobre l'apartat IV.7, "L'educació, les famílies i el territori".

Es valora positivament les referències a les zones educatives però és clarament insuficient les mencions a les famílies, ja que només hi ha una frase que hi faci referència. Cal valorar la possibilitat de dedicar-hi un apartat exclusiu amb una clara referència a la importància de la relació família – escola en l'educació dels nens i

nenes, la participació de les famílies en l'activitat escolar mitjançant el consell escolar de centres i l'AMPA i el progressiu reconeixement (laboral i social) de les obligacions de les famílies vers l'escola (assistència a les tutories, al consell escolar, permisos per votacions, etc.).

La importància que la futura llei ha de donar al paper de les famílies en l'educació ha d'estar al mateix nivell de la que es dona en el Pacte Nacional d'Educació en l'apartat II. "Famílies i Educació"

L'apartat no fa cap esment a l'alumnat, ni a la seva participació a la vida del centre ni en els seus òrgans de participació i govern, ni de la promoció de l'associacionisme estudiantil. Considerar el centre com escola de ciutadania és essencial per la formació dels nois i noies.

Així mateix, es troba a faltar una referència al lleure educatiu, ja que és un aspecte que pren més força cada vegada com element amb incidència directa en la formació integral de l'alumnat. Les activitats extraescolars dins de l'escola i les activitats fora escola són aspectes a considerar en les polítiques d'igualtat d'oportunitats educatives.

Consideracions sobre l'apartat IV.8, "L'ensenyament obligatori".

Tot l'apartat referent a l'ensenyament obligatori es valora com a positiu.

Es fa especial èmfasi en l'obligatorietat de l'ensenyament dels 3 als 6 anys. Es consideren també molt positius els paràgrafs següents: *"la integració dels alumnes amb especials dificultats educatives i socials, d'acord amb el principi d'inclusió, i amb l'objectiu que tots els alumnes assoleixin les competències bàsiques definides"*; i *"En el marc de l'autonomia organitzativa dels centres, s'ha de permetre decidir la distribució, tant en l'espai com en el temps, dels ensenyaments establerts en el procés educatiu i possibilitar agrupacions d'alumnes, redistribucions horàries i programes de reforç"*.

Caldria fer menció a la importància de fomentar l'escolarització de l'etapa 0-3 i incrementar el nombre de places existents.

Consideracions sobre l'apartat IV.9, "Els ensenyaments postobligatoris".

Es valora positivament l'apartat, tot insistint en la necessitat de superar les mancances de l'ensenyament obligatori per aconseguir els índexs d'escolarització d'ensenyaments postobligatoris marcats a les directrius europees.

Es considera important treballar en la motivació dels estudiants cap aquests estudis ja que el sistema econòmic del país planteja una demanda actual i futura d'una major qualificació professional. Treballar per evitar la manca de continuïtat de l'alumnat per abandonament prematur cap el món laboral sense la qualificació necessària.

Es considera que el futur batxillerat ha de tenir en compte el nou marc universitari europeu.

Es recomana valorar la situació específica de la incorporació de l'alumnat nouvingut en els darrers anys de l'ensenyament obligatori i el seu recorregut cap els estudis postobligatoris.

Consideracions sobre l'apartat IV.10, "El finançament".

Es considera que la futura Llei d'Educació de Catalunya ha d'anar acompanyada d'una memòria econòmica .

Barcelona, febrer de 2008